

Planprogram for forvaltningsplan 2007-2009

Vannregion Glomma/Indre Oslofjord
inkludert grensevassdrag på Østlandet

– samarbeid for bedre vannkvalitet

HØRINGSUTKAST (frist for uttalelse: 30. september 2007.)

Medvirkning til planprogrammet for vannregion Glomma/Indre Oslofjord 2007- 2009

Alle interesserte har mulighet til å komme med innspill til planprogrammet i perioden fra **1. april 2007 til 30. september 2007.**

Innspill til planprogrammet sendes skriftlig til:

**Vannregionmyndigheten for Glomma/Indre Oslofjord
Fylkesmannen i Østfold
Statens Hus, postboks 325
1502 Moss**

Eller på e-post til:

postmottak@fmos.no

Vennligst merk e-posten med ”Innspill til planprogram for helhetlig vannforvaltning”

For mer informasjon, kontakt:

Vannregionmyndigheten på telefon +47 - 69247000

Planprogrammet og annen informasjon om vannforvaltningen finner dere på www.fylkesmannen.no/ostfold og www.vannportalen.no

Forord

Er du interessert i hvordan miljøtilstanden er i sjøer, vassdrag, grunnvann og kystvann der du bor, arbeider eller tilbringer din fritid? Da bør du engasjere deg i vannforvaltningen i vannregionen vår.

I hele Europa tas det nå et krafttak for å ta bedre vare på de verdifulle vannressursene. Vannet vårt som vi er så avhengige av. I Norge er det vedtatt en forskrift om rammer for vannforvaltningen som beskriver hvordan vi skal arbeide med dette i vårt land.

Målet er å opprettholde god tilstand i vassdragene våre og å bedre forholdene der de ikke er tilfredsstillende. For å få det til må alle relevante myndigheter nå samarbeide mer enn før.

Dette planprogrammet beskriver hvordan myndigheter, organisasjoner og andre berørte innenfor vannregionen skal arbeide med vannforvaltningen fram til 2010.

Arbeidet skal munne ut i en forvaltningsplan som oppsummerer arbeidet som er gjort. Planen beskriver hvordan man skal nå målene om god vanntilstand i vassdragene våre. For at planen skal bli best mulig er det viktig at alle berørte og interesserte engasjerer seg under utarbeidelsen av den.

Planprogrammet sendes på høring i 6 måneder. Vi ønsker i denne perioden spesielt å få innspill til følgende:

- Er det tydelig hvordan arbeidet med vannforvaltningen skal fungere?
- Dekker planprogrammet de temaene som bør behandles i forvaltningsplanen?
- Er det tydelig hvordan man kan delta i arbeidet og innhente informasjon?

Jeg vil igjen oppfordre til engasjement! Kom med innspill til dette planprogrammet og delta i det videre arbeidet. – Vi er avhengige av samarbeid og felles innsats for å nå de ambisiøse og svært viktige målsetningene for den helhetlige vannforvaltningen i Norge.

Lykke til!

Med vennlig hilsen
Anne Enger, Fylkesmann i Østfold
Leder for vannregionmyndigheten i Glomma/Indre Oslofjord

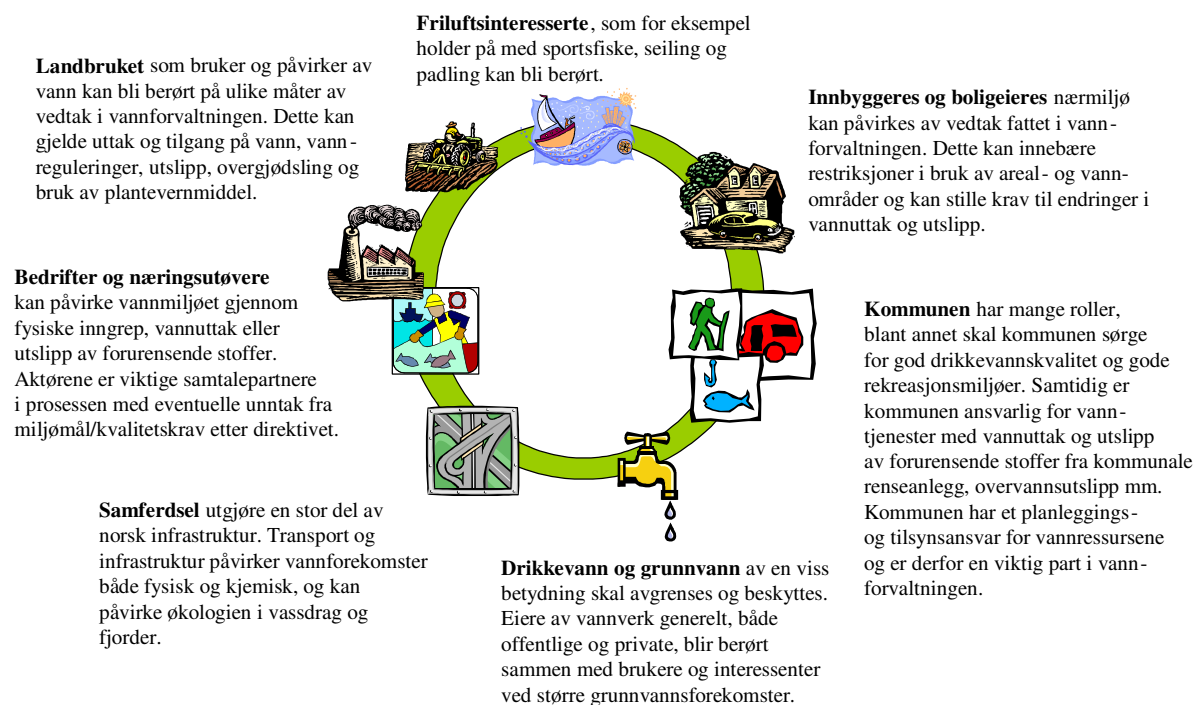
Hva er planprogram for vannforvaltningen?

Planprogrammet skal være et verktøy som sikrer tidlig medvirkning og gode prosesser knyttet til gjennomføringen av den nye vannforvaltningen. Programmet skal på en kort og presis måte synliggjøre hva som skal skje på ulike tidspunkter i planprosessen. Hensikten med planprogrammet er å:

- På en oversiktlig måte beskrive arbeidet og prosessen med gjennomføring av ny norsk vannforvaltning frem til år 2010, og de ulike myndighetenes ansvar
- Synliggjøre når og hvordan medvirkning i prosessen skjer
- Tilrettelegge for publikums og andres medvirkning i arbeidet og dets innhold.

Planprogrammets målgruppe er alle som har interesser i regionenes grunnvann og vassdrag. Målgruppen omfatter derfor både myndigheter - kommunale og statlige - private og allmenne interesseorganisasjoner, rettighetshavere, grunneiere og den enkelte innbygger.

Planprogrammet vil være spesielt relevant for dem som har interesser i nedbørsfeltene til de vassdragene som er plukket ut til å være med i første planperiode. Disse vassdragene blir presentert senere i dette dokumentet.

Figur 1. Noen av de temaene og partene som blir berørt av arbeidet med vannforvaltningen.

1. Hvordan virker den nye vannforvaltningen?

EUs rammedirektiv for vann ble vedtatt av alle medlemsstater i 2000. Direktivet vil innlemmes i EØS avtalen og gjøres gjeldende for Norge. Rammedirektivet gjennomføres i norsk rett ved "Forskrift om rammer for vannforvaltningen" (vannforvaltningsforskriften).

Rammedirektivet for vann har som hovedformål at vi blir flinkere til å beskytte og forbedre vannkvaliteten i våre vassdrag, grunnvann og kystområder. For å få dette til må de som forvalter vannressursene samarbeide bedre og på tvers av geografiske- og administrative grenser. Den nye vannforvaltningen tar utgangspunkt i hele vassdraget fra fjell til kyst.

Det skal utarbeides forvaltningsplaner for hver vannregion. Disse planene skal ligge til grunn for tiltak som settes i verk for å nå målene for vannkvalitet. De mest kostnadseffektive tiltakene skal kartlegges.

1.1 God vannstatus – et nytt langsiktig mål for vann i Europa

Sammenlignet med mange Europeiske land har Norge mye vann og rent vann. Men det er også mange steder hvor vannkvaliteten er dårlig. Det er disse vassdragene rammedirektivet pålegger oss å arbeide med. Målet er at vassdragene skal ha "god kjemisk og økologisk vannstatus" innenfor en tidsramme på 6 år etter at forvaltningsplaner er vedtatt.

1.2 Hvilke vann omfattes?

Den nye vannforvaltningen omfatter alt vann, fra brevann til kystvann. Overflatevann som innsjøer og elver, og grunnvann samt kystvann ut til en nautisk mil utenfor grunnlinja. Havet utenfor dette område omfattes per i dag ikke av vanddirektivet.

Alt innlands-, kyst- og grunnvann skal være karakterisert innen utgangen av 2009. Nåværende tilstand og påvirkningsfaktorer skal beskrives og det skal gis en vurdering av forventet vannstatus i 2015. Karakteriseringen rapporteres inn til ESA, EUs kontrollorgan.

1.3 Vannforvaltningen følger vassdragsgrensene

Den nye vannforvaltningen tar utgangspunkt i vannet og har derfor fokus på avrenningsområder. Alle arealer med avrenning til vassdraget skal sees på i sammenheng uavhengig av nasjonale-, fylkes- og kommunegrenser.

1.4 Hvordan er vannforvaltningen organisert?

Den norske vannforvaltningen er nå basert på ni vannregioner med en fylkesmann som vannregionmyndighet i hver vannregion. Fylkesmannen i Østfold er vannregionmyndighet for vannregion Glomma/Indre Oslofjord (vannregion 1) som omfatter Glommas avrenningsområde, alle grensevassdragene på Østlandet og alle vassdragene som drenerer til indre Oslofjord.

Figur 2: Kartet viser inndelingen i de ni vannregionene. (kilde: www.vannportalen.no).

Regionavgrensningene er basert på naturfaglige kriterier og tar utgangspunkt i hele nedbørfelt med tilhørende kystzone. I tillegg er det lagt vekt på administrative hensyn, herunder hensynet til en effektiv bruk av kompetanse i alle berørte myndigheter.

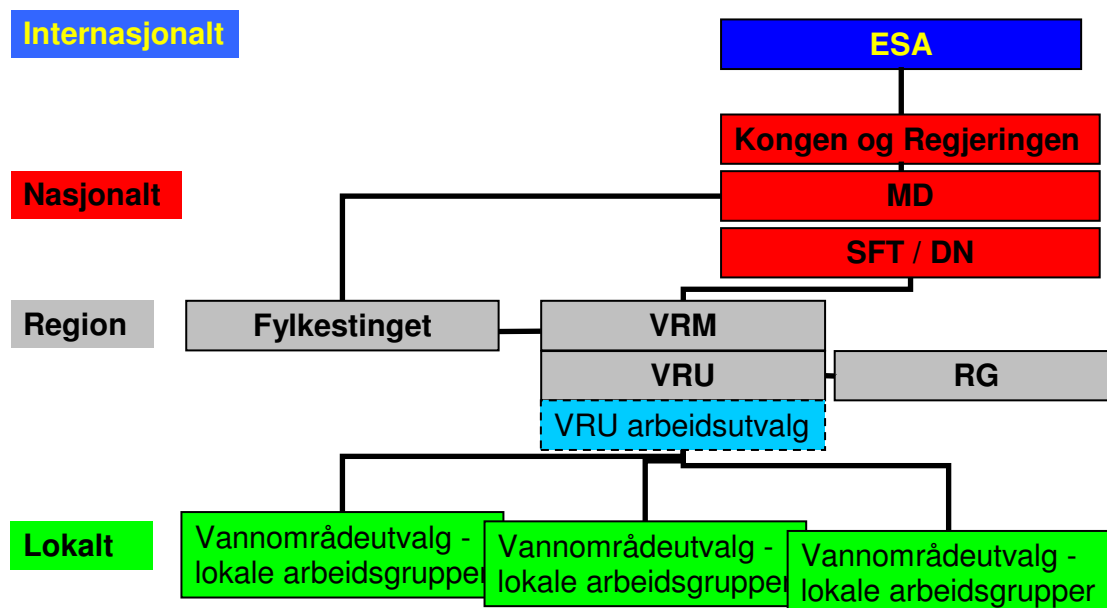
Vannregionmyndigheten skal koordinere arbeidet med å gjennomføre forskriften. Dette skal skje i nært samarbeid med et *vannregionutvalg* bestående av kommuner og berørte myndigheter på regionalt nivå. I tilknytning til vannregionutvalget skal det opprettes en *referansegruppe* der rettighetshavere og private og allmenne brukerinteresser oppfordres til å delta.

Vannregionutvalget for Glomma/Indre Oslofjord hadde oppstartskonferanse 5. mars 2007. Alle kommuner og regionale myndigheter i regionen har fått tilbud om å være med i vannregionutvalget. I tillegg var potensielle deltagere i referansegruppa invitert til konferansen. Det ble vedtatt å opprette et arbeidsutvalg for vannregionutvalget.

Det vil være behov for å dele opp den store regionen i mindre vannområder med egne *vannområdeutvalg*. En vesentlig del av arbeidet for å nå målene for vannforvaltningen vil foregå på dette nivået. Her vil det lokale engasjementet være viktig både blant politikere og ulike interessegrupper.

På nasjonalt nivå er det Miljøverndepartementet som har samordningsansvar og det er etablert en egen departementsgruppe. Det er Direktoratet for naturforvaltning som koordinerer arbeidet på direktoratsnivå.

Mer informasjon om arbeidet på nasjonalt og regionalt nivå finner du på www.vannportalen.no.

Figur 3: Skisse av organisasjonsmodellen

2. Utvelgelse av vannområder til første planperiode

I forskriften defineres *første planperiode* som løper fra utgangen av 2009 til 2015. I denne perioden kan Vannregionmyndigheten i samarbeid med Vannregionutvalget beslutte at tiltaksprogrammene og forvaltningsplanen bare skal omfatte et utvalg vannområder innenfor vannregionen.

Det legges altså opp til at noen vannområder skal følge samme framdrift og frister som gjelder i EU-landene hvor Vanndirektivet ble vedtatt i 2000. For de resterende vannområdene vil fristene være 6 år forskjøvet i forhold til EU-landene.

Et vannområde er en avgrenset del av vannregionen som består av et enkelt vassdrag eller deler av et større vassdrag. Grunnvannet og kystvannet utenfor elvemunningen hører også til vannområdet.

Innenfor hvert vannområde finnes det flere vannforekomster. En vannforekomst kan være en avgrenset enhet overflatevann som innsjø, bekk, elv, fjord eller en avgrenset mengde grunnvann. Det skal knyttes miljømål til hver enkelt vannforekomst.

Ved utvelgelsen av vannområder til første planperiode har det blitt lagt vekt på at områdene skal representere ulike problemstillinger knyttet til vannforvaltningen. I løpet av første planperiode vil man få erfaringer som vil være nyttige når det skal utarbeides forvaltningsplaner for de resterende områdene.

På oppstartskonferansen i Oslo 5. mars ble det vedtatt at følgende vassdrag skal inngå i første planperiode.

Haldenvassdraget i Østfold og Akershus

I Haldenvassdraget er det store problemer med overgjødning og algeoppblomstringer, spesielt i de øvre delene. Allerede i 1972 ble det etablert et samarbeidsorgan for arbeidet med Haldenvassdraget "Haldenvassdraget Vassdragsforbund". Senere har samarbeidet fortsatt i ulike former. I 2004 ble "Miljøprosjektet i Haldenvassdraget" etablert. Målsettingen er å få til et bredt og forpliktende samarbeid for å nå fastsatte miljømål for vannkvalitet i Haldenvassdraget. Det er etablert styringsgruppe og arbeidsgruppe i tillegg til temagrupper og arbeidet er i god gang.

Haldenvassdraget var et av 8 norske vassdrag som ble fullkarakterisert i 2003 i forbindelse med forberedelsene til innføringen av Vanndirektivet i Norge. Resultatene viser i korte trekk at det er et høy risiko for å ikke nå miljømålene i hovedvassdraget og fjordområdene innen 2015. Mye av det materialet som framkom under dette arbeidet vil være nyttig og relevant i forbindelse med det arbeidet som skal gjøres ved utarbeidelse av forvaltningsplan.

Vansjø/Hobølvassdraget (Morsa) i Østfold og Akershus

Dette er et svært viktig vassdrag med store miljøutfordringer. Hovedproblemet er overgjødning og oppblomstring av giftproduserende blågrønnalger. I en årrekke har man hatt et lokalt samarbeid for å prøve å bedre forholdene og har kommet langt både med tiltaksarbeid og handlingsplaner. Morsaprojektet har fungert som et pilotvassdrag i forbindelse med innføringen av EUs vannrammedirektiv i Norge. Det er opprettet styringsgruppe, arbeidsutvalg og en rekke temagrupper på tvers av kommunegrensene.

Det er en lokal forventning om at Morsaprojektet vil bli videreført i tråd med helhetlig vannforvaltning og at en ny forvaltningspraksis i norske vassdrag vil føre til fortsatt framdrift mot målene om redusert eutrofiering i vassdraget.

Enningdalselva i Østfold

Dette er et grensevassdrag mot Sverige. I vassdraget er det noen forsuringproblemer, men ellers lite problemer med vannkvaliteten på norsk side. Det er behov for å komme i gang med arbeidet for å følge svenskenes framdriftsplaner og forventninger om samarbeid på tvers av landegrensene. Det er allerede etablert et Vassdragsforbund og tatt initiativ til et Vattenråd. Det samarbeides rundt kalking og undersøkelse av biologiske parametere.

Hunnselva i Oppland

Hunnselva som renner ut i Mjøsa gjennom Gjøvik sentrum representerer en rekke ulike miljøutfordringer. Den er betydelig regulert/utbygd til vannkraftformål i tillegg til store inngrep i forbindelse med veiutbygging. Det må derfor gjøres vurderinger i forhold til *sterkt modifiserte vannforekomster* og de miljømålene som skal gjelde for slike vassdrag. Enkelte konsesjonsvilkår for vannkraftverk er satt med utgangspunkt i tidligere vannkvalitet i vassdraget som eliminerte alt liv i nedre del av elva. Vannkvaliteten er nå kraftig forbedret, og hele elvestrekningen er igjen fiskeførende, noe som kan gjøre revisjon av enkelte konsesjonsvilkår aktuelt.

Også forurensningsmessig har elva utfordringer ved at det er mye industri langs vassdraget og problemer med overgjødning på grunn av landbruksavrenning og utslipp fra spredt bebyggelse i de øvre delene.

Vannplanten vasspest og fiskearten gjedde er introdusert i vassdraget i senere tid og medfører betydelige problemer. Dette gjør det hensiktsmessig å ta med elva i første planperiode for å få belyst hvordan slike saker skal vurderes og behandles i planarbeidet.

Hunnselva er et delfelt til virkeområdet til Vassdragsforbundet for Mjøsa, og det er naturlig å bygge på denne organiseringen i det fremtidige planarbeidet. I fremtiden kan Hunnselva bli en del av et større vannområde.

Vi ser det som svært hensiktsmessig at Vassdragsforbundet blir involvert i forvaltningsplanarbeidet knyttet til første planperiode.

Femund/Trysilvassdraget og Røgden i Hedmark/Sør-Trønderlag

Femund/Trysilvassdraget er et stort grensevassdrag mot Sverige og en del av Klärelvens nedbørfelt. Fra svensk side er det en forventning om at myndighetene samarbeider om arbeidet med vannrammedirektivet.

Vassdraget er preget av langtransportert forurensning, både forsuring og forhøyet verdi av kvikksølv i fisk er registret.

Av forurensende utslipp er avløp fra spredt bebyggelse (boliger og fritidsboliger) og avrenning fra landbruksarealer de viktigste. I tillegg er det utslipp fra noe industri og kommunale avløpsanlegg i tettstedene. Det er størst belastningen er i nedre del av hovedelva fra Jordet mot svenskegrensa

Sommeren 2005 ble det observert ekstra stor forekomst av fastsittende, trådformete grønnalger ("grønske") i nedre deler av Trysilelva. Oppfølgende undersøkelser gjort i 2006 viser bedring i vannkvaliteten og økologisk status sett i forhold til tidligere undersøkelser.

Omfattende utbygginger innen turistnæringen i nedbørsfeltet (hytter, overnattingssteder, servicebedrifter spesielt i tilknytning til alpinanleggene) er en viktig utfordring.

Reguleringsmagasinet Store Røgden ligger på riksgrensen og drenerer til Klärelvens nedbørsfelt. Her vil problemstillinger knyttet til *sterkt modifiserte vannforekomster* måtte vurderes. De to øverste innsjøene har en tidsavgrenset konsesjon som er til nyprøving nå, mens Store Røgden (grensesjø) er gitt varig konsesjon. Det er store konflikter knyttet til reguleringen av denne innsjøen og det er et sterkt folkelig engasjement for å få nyprøvet vilkårene også her. Dette vil være et sentralt tema i en forvaltningsplan for dette vassdraget. Kommunene er sterkt engasjert i dette og det er dannet en egen lokal interesseforening.

Det er etablert et kommuneovergripende samarbeid om overvåkning i Hedmark sin del av vassdraget. Det er tatt initiativ fra svensk side om å etablere et vattenråd i vassdraget. Dette vil i så fall bygge videre på det eksisterende vattenvårdsförbundet.

Leira i Akershus og Oppland

Vassdraget er svært variert – fra rent, klart elvevann og mange innsjøer i Romerikssåsene til bekker og elver gjennom bratte elvedaler (raviner) på de store leirslettene og til slutt som en langsom flod i jordbrukslandskapet med utløp til Nitelva oppstrøms Øyeren. På grunn av sine naturverdier er Leira varig vernet mot kraftutbygging. Leira har utspring i Opplandskommunene Gran og Lunner, deretter renner den gjennom 6 kommuner i Akershus.

Leiras dårlig vannkvalitet begrenser bruken av elva, og setter det biologiske mangfoldet i fare. Sportsfisket påvirkes ved at flere fiskearter får dårlige livsbetingelser. Det er nedlagt betydelige ressurser i tiltak for å forbedre situasjonen i Leira. Dette har gitt en målbar forbedring, men i midtre og nedre deler av Leira er det ingen positiv trend det siste tiåret. Innsatsen har likevel sørget for at vannkvaliteten ikke er blitt forverret. Kommunalt samarbeid og tett oppfølging av tiltaksplanene vil være avgjørende for Leiras videre utvikling.

Karakteriseringen av Leira viser store vannkvalitetsproblemer både med hensyn til overgjødning, bakterier, nedslamming og forsuring.

Forurensning fra jordbruket og avløp ført til en negativ utvikling av vannkvalitet og naturlige artssamfunn. I en sammenlikning av alle vassdrag i Akershus for 1996-2000 kommer Leira, ved Frogner, dårligst ut både med hensyn på næringsstofftilførsler og tilslamming.

Begrunnelse for å velge Leira er at det i flere år har vært etablert et formelt vassdrags-samarbeid med de 6 Akershus-kommunene. Det foreligger politiske vedtak på at kommunene ønsker å delta i 1. planperiode. Vassdraget har betydelige utfordringer i forhold til direktivets målsettinger.

Bunnefjorden med Årungen- og Gjersjøvassdraget i Akershus

Bunnefjorden er en viktig del av Indre Oslofjord. Bunnefjorden er et område med nærhet til svært store befolkningskonsentrasjoner og et svært viktig område for bading, friluftsliv og rekreasjon.

Miljømålprosjektet for Bunnefjorden har pågått de siste årene og har en politisk forankring i alle de 5 kommunene som er berørt. Fagrådet for Indre Oslofjord deltar aktivt i prosjektet og legger til grunn at prosjektet har stor viktighet for det videre arbeidet langs hele Indre Oslofjord.

Resultatene av karakteriseringen er at hele indre Oslofjord faller i gruppen ”at risk” og må gjennomføre tiltak for å nå direktivets målsettinger. Tilstandens materiale baserer seg på bl.a. Fagrådets årlige overvåkingsdata for hele fjorden. Bunnefjordens overflatelag er inne i en positiv utvikling med lavere fosforkonsentrasjoner. Dette fører til klarere overflatevann (siktedyp) For å kunne få til en god miljømessig forvaltning av fjorden av fjorden er det viktig å ha god kjennskap til hvilke planter og dyr som finnes i de ulike delene av fjorden. Dette arbeidet startet opp i 2005 i et samarbeid med Fagrådet og Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Trusselbildene er i første rekke utbygging langs standsonen, forurensningstilførsler fra land og dypvann med lavt oksygeninnhold. I tillegg vil det fremover bli økt fokus på miljøgifter i deler av Bunnefjorden.

De aktuelle kommunene og Fagrådet for Indre Oslofjord har vært positive til å delta i første planperiode. Prosjektet representerer en start på et arbeid som vil måtte gjennomføres langs hele kystsonen av vannregionen. Erfaringer og læring fra dette første etappeprosjektet vil derfor være viktig også for resten av fjorden.

To av de viktigste vassdragene som drenerer til Bunnefjorden er Årungenvassdraget i kommunene Ski, Frogn og Ås og Gjersjøvassdraget i kommunene. I begge disse vassdragene har det lenge blitt arbeidet med å bedre vannkvaliteten. Tidligere var Årungen et populært badevann, men mange år med overgjødning har gjort vassdraget så næringsrikt at den i lang tid har vært utsatt for giftig algeoppblomstring som umuliggjør bading. Hovedkildene til utslipp er jordbruk, spredt avløp og kommunale avløp.

En positiv utvikling har stoppet opp, og betydelig innsats må til i alle de tre kommunene for at målene skal nås. Tett oppfølging av tiltak på avløpssektoren og effektive jordbrukstiltak vil være avgjørende.

Det har i flere år har vært etablert vassdrags-samarbeid mellom de tre kommunene og at det er et uttrykt kommunalt mål at skal oppnås badevannskvalitet i Årungen igjen. Vi har registrert at kommunene har uttalt seg positive til deltagelse i første planperiode på grunn av de store miljøutfordringene i vassdraget.

Gjersjøen ligger i Oppegård og Ås kommuner. I tillegg ligger store deler av nedbørfeltet i Ski kommune samt en liten del i Oslo kommune. Gjersjøen har avrenning til Bunnefjorden gjennom Gjersjøelva.

Gjersjøen er drikkevannskilde for ca. 35.000 personer i Oppegård og Ås kommuner. DE siste 25 årene er det skjedd en klar forbedring av vannkvaliteten i Gjersjøen. Vannkvaliteten i dag ligger i hovedsak i tilstandsklasse II (god), men veksler mellom god og mindre god.

Algesammensetning er endret i positiv retning. Det er kun påvist lave konsentrasjoner av blågrønnalger de siste årene.

Jordbruksaktiviteten i nedbørfeltet forårsaker ca. 50% av tilførslene av fosfor til vassdraget, mens kommunalt avløp utgjør ca. 18 %. Tilførslene er i hovedsak knyttet til arealavrenning.

Hovedutfordringene fremover vil være å redusere betydelige fosfortilførsler fra flere av tilløpsbekkene til Gjersjøen og å redusere avrenning fra bebyggelsesområder ved deler av innsjøen.

De resterende vassdragene som drenerer til Bunnefjorden vil inngå i neste planperiode.

Lysaker/Sørkedalsvassdraget i Oslo og Akershus

Oslo, Bærum og Ringerike kommuner har etablert et samarbeid om dette vassdraget, og det er igangsatt et prosjekt med egen prosjektleder. Prosjektet er politisk forankret i de 3 kommunene, og det er bevilget kommunale midler til gjennomføringen.

Vassdraget er særpreget ved at både renner gjennom byggesonen (i Oslo og Bærum) og i Marka. Deler av vassdraget er sterkt påvirket av bebyggelse og ulike inngrep. Nedre deler av vassdraget er også en god del forurenset.

Trusselfaktorer er ulike inngrep som blant annet utbygging, flomsikring, drikkevannsuttak og forurensningspåvirkning. Det er registrert meget store naturverdier i vassdraget. Elva har blant annet en av de rikeste forekomstene av elvemusling på Østlandet. Det er også store friluftsjakter knyttet til vassdraget.

Begrunnelsen for å velge Lysaker- Sørkedalsvassdraget i første planperiode er bl.a. at påvirkningsfaktorene ikke er ensidig knyttet til forurensning, men har større bredde og variasjon. Ivaretagelse av naturverdiene i vassdraget er en viktig problemstilling i forhold til vanddirektivets målsetting om god økologisk tilstand. Kommunene har dessuten vist stort engasjement for vassdraget og for å delta i første planperiode.

3. Framdrift og temaer i planprosessen

Forvaltningsplanen er en sammenstilling og analyse av kunnskapen om vannforekomstene i vannregionen og det enkelte vannområdet, og hva som må gjøres for å nå direktivets mål om god vannstatus. Prosessen med å utarbeide forvaltningsplanen er, sammen med selve planen, det viktigste informasjons- og kommunikasjonsverktøyet mellom myndighetene og alle som berøres av de ulike vannspørsmålene i regionen.

Forvaltningsplanen skal rulleres hvert 6. år, og blir som en virksomhetsredegjørelse og vedtaksgrunnlag for myndighetene. Planen skal også fungere som informasjons- og planleggingskilde samt som rapportering av statusen til vannforekomstene i regionen.

Forvaltningsplanen skal vedtas som fylkesdelplan, jf. Plan- og bygningslovens § 19-4, av fylkestingene i regionen høsten 2009 og være godkjent av Kongen i statsråd senest innen utgangen av 2009. Planen omfattes ikke av kravene om konsekvensutredninger i Plan- og bygningsloven.

Nedenfor er hovedaktivitetene kort beskrevet:

3.1 Hva blir gjort på forhånd

I forvaltningsplanen vil det bli gitt en oppsummering av resultatene fra arbeider som skal utføres før igangsetting av forvaltningsplanarbeidet.

- karakterisering av vannforekomstene (frist 30/9-07)
- lage oversikt over vannforekomster med risiko for ikke å nå miljømålet innen 2015
- Utarbeide program for miljøovervåking og gjennomføre denne (frist 30/9-07)
- Lage oversikt over områder som krever spesiell beskyttelse (frist 31/12-07).

3.2 Beskrivelse av særlige utfordringer i de utvalgte områdene

En foreløpig oversikt over vesentlige spørsmål knyttet til vannforvaltningen i de utvalgte vannområdene skal sendes på høring senest 31/12-07. Dette gjøres for at potensielle interessenter på forhånd skal være klar over hvilke utfordringer som kommer til å få sterkt fokus i planprosessen og få mulighet til å gi sine synspunkter på dette.

Eksempler på vesentlige spørsmål kan være særlige bruker-/interessekonflikter knyttet til vannforekomster eller sentrale utviklingstrekk i regionen som kan få betydning for miljøtilstanden i vannområdet.

3.3 Utrede og prioritere miljøforbedrende tiltak

De enkelte myndigheter, både kommunale og statlige, skal utrede forslag til tiltak innenfor sine ansvarsområder. De har også ansvar for å utrede premisset for fastsettelse av miljømål.

Dette innebærer blant annet å foreslå ulike typer av tiltak som kan bidra til forbedring av miljøtilstanden i vannforekomster som ikke har god tilstand. Omfanget av tiltakene skal vurderes og det skal også gjøres kost/nytte vurderinger. For vannforekomster som ikke er sterkt modifiserte vil arbeidet i denne fasen også omfatte en faglig vurdering av hvilke tiltak som er nødvendige for å oppfylle målet om god miljøtilstand.

Dette arbeidet vil bli utført på vannområdenivå, og det er viktig å involvere ulike brukerinteresser i arbeidet.

Utredningene skal ligge til grunn når berørte myndigheter skal foreslå en sektorovergripende prioritering av tiltakene ut fra kostnadseffektivitet.

3.4 Sette sammen tiltakspakker for vannområdene

På bakgrunn av utredningene fra vannområdene, der aktuelle tiltak er prioritert, skal det settes sammen en tiltakspakke for de tiltakene som skal gjennomføres i første planperiode. Tiltakene skal vurderes ut i fra miljømessige fordeler, samfunnskostnader og eventuelle fordelingsvirkninger. Dette arbeidet bør utføres i vannregionutvalget.

Det kan være at en ikke anser det realistisk å nå forskriftens generelle miljømål i første omgang fordi de nødvendige tiltakene ikke kan forsvares samfunnsøkonomisk. Det vil da være aktuelt å foreslå utsatt frist eller mindre strenge miljømål for de aktuelle vannforekomstene. Disse vurderingene skal også presenteres i forvaltningsplanen. Forlengelse av tidsfrist kan for eksempel være aktuelt når muligheten for å utløse tiltak, for eksempel ved vilkårsrevisjon, ligger flere planperioder fram i tid.

3.5 Konkretisere realistiske miljømål for vannforekomstene

Konsekvensene av de avveiningene som er beskrevet over, skal deretter nedfelles i form av realistiske miljømål. For naturlige vannforekomster der målet om god miljøtilstand kan nås innen fristen, er miljømålene i prinsippet gitt når vanntypen er bestemt. Det er ønskelig å formulere miljømålene på en måte som gjør dem lette å forstå. Der vannregionutvalget kommer fram til et mindre ambisiøst miljømål, skal dette konkretiseres. Også for sterkt modifiserte vannforekomster er det behov for å konkretisere målet om ”godt økologisk potensial”. Forvaltningsplanen skal inneholde en liste over miljømålene som blir fastsatt. Forskriften angir konkrete kriterier for å eventuelt gjøre unntak fra direktivets mål. Der det gjøres unntak kreves derfor at dette begrunnes ut fra kriteriene som er angitt og tas med i forvaltningsplanen. I påfølgende myndighetsutøvelse etter relevant lovverk vil begrunnelsen for unntaket bli gjenstand for en grundig prøving og tatt inn i planene for planperiode II, eventuelt i en justert form.

3.6 Oppsummere realistiske tiltak til et tiltaksprogram for vannregionen

Det er kun en sammenfatning av tiltakspakkene i form av et tiltaksprogram som skal tas inn i forvaltningsplanen for regionen. Tiltaksprogrammet skal synliggjøre hva som forventes av oppfølging innen de ulike sektorene og hvilke typer tiltak som det ut fra foreliggende kunnskap anses riktig å gjennomføre. Enkelttiltakene som ligger til grunn for tiltaksprogrammet vil framgå av tiltakspakkene for de ulike vannområdene.

4. Forhold til eksisterende forvaltning og lovverk

4.1 Vannforvaltningsforskriften i forhold til plan- og bygningsloven

Ansvar for oppfølging av den nye vannforvaltningen er beskrevet i vannforvaltningsforskriften. Ansvarsfordelingen ved utarbeidelse av vannforvaltningsplaner er en annen enn den normale ansvarsfordelingen etter Plan- og bygningsloven § 19-1. Vanligvis er det fylkeskommunen som har ansvaret for prosessen med å utarbeide fylkesdelplan, men vannforvaltningsforskriften har pekt ut en *vannregionmyndighet* i hver vannregion som er ansvarlig for planprosessen. Dette arbeidet skal vannregionmyndigheten gjøre i samarbeid med *vannregionutvalget*. Vannregionmyndigheten har ansvar for at alle underveisdokumenter sendes på høring. Beslutninger som må tas underveis gjøres av vannregionmyndigheten i samarbeid med vannregionutvalget (f. eks. om planprogram, utvelgelse av vannområder til første planperiode, inndeling av vannregionen i vannområder, foreløpig oversikt over vesentlige spørsmål som vil fanges opp i planprosessen). Fylkeskommunen tar utkastet til forvaltningsplan til politisk behandling og vedtak i Fylkestinget. Planen blir deretter sendt til Miljøverndepartementet for endelig godkjenning av Kongen i statsråd.

For å bidra til best mulig forankring av planprosessen hos fylkespolitikere vil vannregionmyndigheten legge opp til god kontakt med fylkeskommunen så langt tidsplanen tillater det. Dette tilsier at det i perioder vil være behov for samarbeid med fylkeskommunene ut over den kontakt en har i vannregionutvalget. Vannregionmyndigheten ønsker at de berørte fylkestingene orienteres om planprosessen underveis.

Når det kommer til *gjennomføring* av vedtatte forvaltningsplaner, så innebærer vannforskriften ingen endringer i forhold til dagens situasjon når det gjelder myndighet til å treffe vedtak om tiltak etter relevant regelverk. Vannforvaltningsplanen vil være retningsgivende for denne myndighetsutøvelsen. Dette betyr at påfølgende sektorvedtak kan avvike fra målsetningene i vannforvaltningsplanen.

4.2 Forholdet til annen planlegging og virksomhet

Kommunene blir direkte berørt av planene og aktivitetene som følger av forskriften om vannforvaltning og av arbeidet med forvaltningsplanen. Foruten at kommunen har primæransvar for fysisk planlegging og utvikling, er de delegert myndighet etter forurensningsloven, de styrer en vesentlig del av virkemidlene i landbruket, de er ofte eiere av avløpsanlegg og vannverk, og har ansvar etter miljølovene for øvrig, og for innbyggernes helse og trivsel.

Drikkevann og grunnvannsforekomster av en viss betydning skal avgrenses og beskyttes. Eiere av vannverk, både offentlige og private blir berørt, sammen med brukere og interessenter ved større grunnvannsforekomster.

Landbruket som næring og landbruksmyndighetene med sine virkemidler, vil dra nytte av godt vannmiljø, men vil også være en aktør med grunnleggende ansvar for forbedring av tilstanden i noen vassdrag, og for å beholde god tilstand der den i dag er tilfredsstillende.

Akvakultur er i likhet med landbruket avhengig av et godt og rent produksjonsmiljø for å sikre kvalitet på produktene. Direktivet og forskriften sitt virkefelt sikrer overordna miljømål i

kystvann ut til 1 nautisk mil utenfor grunnlinja. Samtidig skal også denne virksomheten drive sin produksjon innefor de miljømål som regelverket setter.

Vassdragsmyndighetene (NVE) sentralt og regionalt har ansvar for verna vassdrag, vurderer nye vassdragsinngrep og reviderer tidligere gitte konsesjoner. Fylkeskommunene igangsetter nå fylkesvise planer for småkraftverk. Samla plan for vassdrag forvaltes av miljøvernmyndighetene (DN).

Samferdsel utgjør en vesentlig del av norsk infrastruktur. Transport og infrastruktur påvirker vannforekomster både kjemisk og fysisk. Utbygging av transportåre og drift av disse medfører naturinngrep som påvirker økologien i vassdrag og fjorder. Bruk av kjemikalier til båter, flyplasser og veier har en kjemisk og økologisk kostnad. Totalt sett vil oppfølging av direktivet bli krevende for samferdselssektoren både teknisk og ressursmessig, og krever godt samarbeid mellom etatene i kommende planperiode.

Disse aktivitetene og planene blir alle i noen grad påvirket av arbeidet som VRM og VRU skal gjennomføre. Forvaltningsplanen vil gi retningslinjer for aktiviteten som de enkelte sektormyndighetene skal ha i planperioden.

5. Medbestemmelse i planarbeidet

Arbeidet med den nye vannforvaltningen i Norge skal være åpen og vannregionmyndigheten skal legge til rette for medvirkning fra alle berørte. Vedtak om eventuelle tiltak må bygge på best mulig informasjon om tilstand og bruk av vannområdene. Det er derfor viktig å arbeide bredt, med medvirkning fra og dialog med berørte og interesserte parter.

Referansegruppen vil bli invitert til møter i vannregionutvalget i forbindelse med viktige milepæler i planprosessen. På slike stadier i arbeidet vil det bli lagt fram foreløpige dokumenter og resultater for gruppen slik at deltakerne kan gi sine synspunkter. Vannregionmyndigheten vil sende dokumenter på høring til referansegruppen.

Øvrige interessenter vil langt på vei kunne holde seg like informert om utvikling i arbeidet ved å sjekke www.vannportalen.no med jevne mellomrom og benytte seg av de muligheter som tilrettelegges for elektroniske innspill i prosessen. Ved formelle høringer vil alle interesserte bli varslet gjennom annonsering i media. I vannregionen finnes ulike interessegrupper samlet i en referansegruppe til vannregionmyndigheten. Referansegruppens medlemmer representerer ulike bransje- og eller samfunnsinteresser i vannregionen. Kontakt med slike referansegrupper kan være en god måte til medvirkning underveis i planprosessen.

Interessenter kan påvirke ved å skriftlig gi innspill til ulike deler av planprosessen, for eksempel utarbeidelse av planprogram og forvaltningsplan med tiltaksprogram (høringsrunder), ved å delta på informasjonsmøter om vannforvaltningen i vannregionen, og ved å ta direkte kontakt med kontaktpersonene i vannregionmyndigheten og eller medlemmer i utvalget, arbeidsgruppene og referansegruppen.

Det skal gjennomføres to offentlige høringsrunder før selve forvaltningsplanen skal sendes på høring senest 31.12.2008. Høringsperioden er 6 måneder:

- Høring av planprogrammet. Høringsfrist 30.09.2007
- Høring av liste over vesentlige spørsmål. Høringsfrist 01.07.2008
- Høring av utkast til forvaltningsplan med tiltaksprogram. Høringsfrist 01.07.2009

Du finner informasjon og dokumenter for utarbeidelsen av forvaltningsplanen på vannregionens nettside (www.vannportalen.no). Her kan du abonnere på nyhetsbrev og finne informasjon som berører din vannregion.

I løpet av 2007 er det meningen at resultatene fra karakterisering blir lagt ut på en internettbasert kartdatabase. Databasen vil gi en oversikt over vannets tilstand i vannregionen og hva slags belastninger som påvirker de ulike vannforekomstene. Databasen blir åpen for innsyn for alle.

6. Kontaktpersoner og nettverk

6.1 Vannregionmyndigheten og sekretariatet

Vannregionmyndigheten har som oppgave å koordinere arbeidet med den nye vannforvaltningen. I region Glomma/Indre Oslofjord er det fylkesmannen i Østfold som har denne oppgaven.

De andre fylkesmannsembetene i regionen har også viktige oppgaver knyttet til gjennomføringen av forskriften

Navn	Funksjon og organisasjon	Kontakt	Telefon
Anne Enger	Fylkesmann i Østfold	aen@fmos.no	69247000
Ottar Krohn	Avdelingsdirektør FM i Østfold	oek@fmos.no	69247110
Håvard Hornnæs	Fylkesmannen i Østfold	hho@fmos.no	69247517
Ola Hegge	Fylkesmannen i Oppland	Ola.hegge@fmop.no	61266061
Ola Gillund	Fylkesmannen i Hedmark	Ola.gillund@fmhe.no	62551179
Simon Haraldsen	Fylkesmannen i Oslo og Akershus	Simon.haraldsen@fmoa.no	22003652
Jan Habberstad	Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	Jan.habberstad@fmst.no	73199224
Marianne Seland	Fylkesmannen i Buskerud	Marianne.seland@fmbu.no	32266821

6.2 Vannregionutvalget

Vannregionutvalget har i oppgave å samarbeide med Vannregionmyndigheten om å gjennomføre forskriftens bestemmelser. Alle berørte kommuner og regionale myndigheter sitter i vannregionutvalget. Gruppen ledes av fylkesmann Anne Enger og har en referansegruppe knyttet til seg.

Adresselisten til medlemmene i Vannregionutvalget og referansegruppa vil bli lagt ut på regionens sider på Vannportalen (www.vannportalen.no)

6.3 Arbeidsutvalget

Arbeidsutvalget er sammensatt av sektormyndigheter, fylkeskommuner, fylkesmenn og kommunale representanter fra hvert vannområde. Fylkesmannen i Østfold leder utvalget.

I første omgang vil arbeidsgruppen bestå av representanter fra de vannområdene som tas med i første planperiode. Etter hvert som det etableres nye vannområdeutvalg vil de få plass i arbeidsutvalget.

Adresselisten til medlemmene i Arbeidsutvalget vil bli lagt ut på regionens sider på Vannportalen

6.3 Vannområdeutvalg

I de ulike vannområdene bør det vurderes å etablere vannområdeutvalg. Dette er spesielt viktig i de områdene hvor vannkvaliteten er langt fra miljømålene og det blir behov for betydelige tiltak for å oppnå god vannkvalitet. Fylkesmennene har ansvar for å ta initiativ til etablering av vannområdeutvalg.

Sammensetning

Vannområdeutvalget består av alle berørte kommuner, fylkeskommuner og regionale myndigheter. Representanter fra interessegrupper (rettighetshavere, allmenne og private brukerinteresser) i det aktuelle vannområdet skal sikres medvirkning i arbeidet enten gjennom deltagelse i vannområdeutvalget eller som medlemmer i en ressursgruppe tilknyttet vannområdeutvalget. Vannområdeutvalget bør bygge videre på etablerte samarbeidsfora der det finnes. Lokal forankring er en forutsetning for at ambisjonene i forskriften og rammedirektivet skal nås.

Oppgaver

Den vesentligste delen av det praktiske arbeidet med vannforskriften vil skje lokalt i de ulike vannområdene. Vannområdeutvalget vil organisere dette arbeidet og blant annet bidra til

- Karakteriseringsarbeidet
- Utarbeidelse av miljømål
- Tiltaksutredninger og – program
- Kost/nytte vurderinger
- Utarbeidelse og gjennomføring av overvåkningsprogram
- Utarbeide vassdragsplan som innspill til regionens forvaltningsplan
- Legge til rette for medvirkning

Den viktigste arenaen for medvirkning i arbeidet med helhetlig vannforvaltning vil være på vannområdenivået. Det er viktig at vannområdeutvalget sørger for at organisasjoner og enkeltpersoner får anledning til å delta og komme med innspill til arbeidet som gjøres.